

1 AUGUSTUS 1923.

AFLEVERING 4.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL

ADRES DER REDACTIE:

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

WETTELIJKE NATUURBESCHERMING.

DE Regeering overweegt maatregelen tot bescherming van ons natuurschoon. Dit is een zeer heugelijke tijding, want het begon er te nijpen. Industrie en verkeer, het verval van groote fortuinen, de zware lasten, waaronder de groot-grondbezitters gebukt gaan, onberadenheid bij het opzetten van ontginningsplannen en maatregelen tot werkverschaffing, al deze dingen en nog meer, werken samen om ons mooie kleine Nederland te bederven. Het gaat hier niet alleen om onze wilde planten en dieren of om interessante plekjes van geologisch belang, maar om het Nederlandsche landschap zelve en bovenal om de gelegenheid tot ontspanning en verheffing van ons volk in het algemeen en de jeugd in het bijzonder.

De voorbeelden liggen voor het grijpen. Ik neem er één uit vele. Met één stem meerderheid heeft de gemeenteraad van Aalsmeer de Westeinder Plas afgestaan aan den ondernemer, die haar wil droog maken. Gelukkig is de goedkeuring van Gedeputeerde Staten op 't oogenblik, dat ik dit schrijf nog niet verkregen, dus er is nog een klein kansje, dat we alweer eens op het nippertje een kostbaar goed kunnen behouden.

Deze Westeinder Plas is een overblijfsel van het stelsel van poelen en meren

waarvan enkele zich ten slotte vereenigd hebben tot het Haarlemmermeer, dat indertijd met zooveel geestdrift en ook wel over het algemeen met goeden uitslag is ingepolderd. Daarbij is een strook van het aloude boschachtige veenland aan de Oostzijde van het meer gespaard gebleven: de Amstelveensche Poel, de Oosteinder Poel en de Westeinder Plassen met hun omgeving, die bij vele lezers van ons Tijdschrift wel zeer hoog staan aangeschreven. In „Door het Rietland” hebben Heimans en ik van de rijkdommen dezer landschappen het een en ander verteld. De tuinderij heeft al heel wat van die mooie trilvenen in beslag genomen, maar er is nog veel van over en dezer dagen nog heb ik mij er van kunnen vergewissen, dat de onzekere oeverlanden van de Westeinder Plassen nog in volle schoonheid den climax van het echte laagveenlandschap te aanschouwen geven. Opbrengst in rijksdaalders geven die gronden nagenoeg niet, maar de kenners en liefhebbers schatten niettemin hun waarde zeer hoog.

Nog een andere categorie van aardige menschen achten de waarde van de Westeinder Plassen zoo hoog, dat ze duizenden guldens er voor uitgeven, om er van te genieten. Ik bedoel de zeilers en motorbooters, die dit prachtige vaarwater komen opvroolijken met scheepjes van allerlei tuigage. 't Zijn meest Haarlemmers en Amsterdammers; hun haventjes geven aan het tuinbouwdorp een zeer bijzonder aanzien. En dit alles gaat verloren, wanneer de inpoldering tot stand komt, die bovendien nog directe schade, rijksdaaldersschade, toebrengt aan het zoo gewichtige en beroemde bedrijf der huidige Aalsmeeders. Alles met alles noem ik dat nu een voorbeeld van onberadenheid.

Ook wordt er weer aandrang uitgeoefend, om het Kinselmeer en het Barnegat te dempen met stadsvuil van Amsterdam. Tegenwoordig verbrandt Amsterdam zijn vuil, maar deze manier is naar sommiger meening te kostbaar en die willen ons land nu berooven van deze pareltjes van dijkmeertjes in het laagveen, die de wandeling van Durgerdam naar Monnikendam maken tot een van de mooiste ter wereld, mits men dat moois maar heeft leeren zien.

Wanneer het onderwijs in de Natuurlijke Historie op de lagere, middelbare en hooge scholen van Amsterdam eens gericht kon worden op de werkelijke kennis van de omgeving der hoofdstad! Wat zouden die Amsterdammers dan meer plezier in hun leven hebben en niemand zou het voorstel durven doen, om het Barnegat dicht te plempen. Gelukkig maar, dat het Dagelijksch Bestuur van Amsterdam er nog niet aan wil. Maar het vraagstuk der vuilopruiming wordt thans bestudeerd door een commissie van deskundigen en dat is altijd een kwaad ding, want technici en zelfs hygiënisten zijn nog altijd niet vast en zeker goede natuurbeschermers.

Wanneer nu het Barnegat eens werkelijk bij de wet ingeschreven stond als natuurmonument, dan was het wel in hooge mate veilig. Nog niet heelemaal, want de ervaring leert, dat zelfs de Regeering of liever haar ambtenaren zich nog wel eens vergissen in de werkelijke beteekenis der dingen. In Frankrijk bestaat deze mogelijkheid reeds lang en op het congres voor internationale natuurbescherming te Parijs gehouden, hoorde ik op de laatste zitting een heel lijstje voorlezen van wat er in het

laatste jaar alzoo „geclassceerd” was. Toch is dat nog niet geheel voldoende en op het oogenblik is in de Fransche Kamer een geheel nieuw ontwerp van wet in behandeling ingediend door een zeer wakker heer, die met veel talent de vijfde sectie van dat congres presideerde, de député Marcel Plaisant.

Nu is het te hopen, dat wij ook binnenkort bij ons een dergelijke wet in behandeling krijgen. Deze moet de mogelijkheid scheppen, om bepaalde terreinen in Nederland tot Natuurmonument te verklaren en desnoods voor dat doel te onteigenen, hetzij op Staatskosten, hetzij met hulp van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Dikwijls zal het voldoende zijn, dat de tegenwoordige eigenaar het terrein niet van bestemming doet veranderen, of in sommige gevallen een kleine wijziging aanbrengt in de exploitatie. Ik denk in dit verband aan de Ankeveensche plassen, aan het Zwanewater bij Callantsoog, de Oude Venen bij Eernewoude enz. Natuurlijk ligt het voor de hand, dat de Staat zelve voortgaat en in het Staatsdomein en Kroondomein een aantal buitengewoon mooie gebieden verheft tot natuurmonumenten. Dat behoeft niet veel te kosten.

Ge ziet, dat vooral in samenwerking met een krachtige Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in zeer korten tijd ons vaderland gered zou kunnen worden en dat haast elke stad binnen het bereik van anderhalf uur fietsen een of meer natuurmonumenten tot haar beschikking zou kunnen hebben. Voor Amsterdam zou dat kunnen zijn de Zuiderzeedijk van Monnikendam tot Muiden met zijn kwelders en slikken buitendijks en de mooie meertjes en veenpoelen binnendijks. Bovendien het Naardermeer en de Vechtplassen, enkele parkstrooken langs de Vecht, de poelen van Amstelveen en Oosteinde en de Westeinder Plassen. In tweede instantie zou ik daarbij willen voegen bepaalde oeverstrooken langs onze heerlijke polderwateren: Amstel, Gaasp, Gein, Bullewijk, Holendrecht, Waver, om die te behoeden tegen de gevaren van onberaden stadsuitbreiding en onberaden vestiging van industrieën. Gelukkig maar, dat het Merwedekanaal zoo'n prachtige bliksemafleider is.

De uitvoerders van een wet op het behoud van natuurschoon zouden ons heele landje eens ter dege moeten bekijken. Onze Natuurhistorische Vereenigingen van allerlei aard zouden menige nuttige aanwijzing kunnen doen, menig dringende eisch duidelijk stellen. Zoo zouden wij dan kunnen komen tot de vaststelling van een gewenscht aantal beschermde landschappen.

Maar dan zijn we nog lang niet waar we wezen moeten, want die landschappen en veel wat er buiten ligt, moet nu nog beschermd worden niet alleen tegen ondernemers en regeerders, maar ook tegen allerlei individuen, die we gemakshalve maar zullen schikken in twee categorieën: de liefhebbers en de domme vernielers.

Naast de Vogelwet, de Mollen- en Kikkerwet en de wetten op de Jacht, de Visscherij, den Boschbouw moeten wij hebben een Wet ter Bescherming van de Nederlandsche Flora en Fauna. Nog versch ligt het in ons geheugen, hoe in een onzer Natuurmonumenten een zeldzame plant, een unicum, door een liefhebber is weggehaald, misschien met de beste bedoelingen zijnerzijds. Maar hij is niet er toe te bewegen geweest, haar terug te brengen en wij hebben geen enkel wettelijk middel, om hem te

dwingen of te straffen. Een wilde plant is een „res nullius”, behoort aan niemand en velen maken daaruit de nog al onjuiste gevolgtrekking, dat zij zich dat voorwerp daarom kunnen toeëigenen. De groote bezittingen van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten staan voor het grootste deel onbelemmerd open voor elken wandelaar, dat behoort ook zoo. Maar tegen bloemenroof staan wij vrijwel machteloos en wanneer door een van beide bovengenoemde categorieën ons bezit wordt geschonden, dan rest ons op 't oogenblik geen andere maatregel dan sluiting der gebieden. En het betreft niet alleen bloemen, maar ook dieren. Er moet iets gedaan worden tot betere bescherming van de marterfamilie, ook de zeldzame slaapmuizen, vleermuizen en schildpadjes van Zuid-Limburg moesten hun vrijplaatsen hebben. In ons land wordt eigenlijk nog veel te weinig aan entomologie gedaan, maar toch mogen wij er wel op bedacht zijn, dat in afzienbaren tijd, ook hier zoo goed als sinds lang in Engeland de verzamelijver soms zou kunnen leiden tot verdelging van fraaie of zeldzame soorten of variëteiten van vlinders, vooral zulke, die slechts op enkele plaatsen voorkomen. Hetzelfde geldt voor hellingen en steile kanten waar zeldzame of zeer merkwaardige graafbijen of graafwespen hun nesten maken en die door lichtvaardige liefhebbers soms in één enkelen zomer voor goed ten gronde gericht zijn.

Ik vermeld deze détails, om eenigszins een denkbeeld te wekken van den omvang van een wet ter bescherming van onze flora en fauna. Velen zullen er iets kinderachtigs of overbodigs in zien. Maar wie geloof heeft in de toekomst van de menschheid in 't algemeen en van ons volk in het bijzonder, moet wel de overtuiging hebben dat al het geschapene voor altijd van belang blijft en dat wij alleen uit zelfverdediging mogen verdelgen of beperken. Het maken van de wet heeft velerlei bezwaar en moeilijkheid, maar lijkt op dit oogenblik toch niet meer onmogelijk. Indien zij niet in alle opzichten geschikt gemaakt zou kunnen worden voor het heele land, is het toch wel mogelijk haar van zeer wijde strekking te doen zijn voor de natuurmonumenten en dat is heel wat. In het Zwitsersche Nationaal Park is het plukken en verzamelen volstrekt verboden en het is een waar genot, daar aan het druk begane pad in Val Cluoz de grootste zeldzaamheden en de mooiste bloemen vlak aan den weg, te zien tieren en dat terwijl dat Park, honderdvijftig vierkante kilometers groot, slechts vier of zes bewakers telt. Zoover kunnen wij het toch ook wel brengen.

Een algemeen verbod van bloemen plukken of dieren vangen zou natuurlijk onzinnig zijn. Hoe meer de jeugd zich er mee bezig houdt, hoe liever en dat is met goeden wil ook wel te regelen. Van de zeldzaamheden moet natuurlijk iedereen afblijven, maar die zullen uit den aard der zaak vanzelf terecht komen in de natuurmonumenten, waar wel het strengste verbod kan worden uitgevaardigd. De wetenschap moet die zeldzaamheden op hun groeiplaats zelve bestudeeren, een beetje open lucht kan geen kwaad. Bovendien verwacht ik hier ook nog veel heil van ondernemingen als de Teunisbloem, de kweekerij, die zich toelegt op de levering van wilde planten en waar men, naar ik hoop, mettertijd ook zelfs zijn vogelnest-orchis of koraalwortel kan bestellen.

Met dat al wacht den wetgever stellig een zeer moeilijke en ingewikkelde taak

en als de een of ander van onze lezers eens een goeden inval heeft of een onoverkomelijk bezwaar meent te ontdekken, dan willen wij gaarne een deel van onze ruimte wijden aan gedachtenwisseling ter bevordering van het goede doel.

JAC. P. THIJSSSE.

EEN BELANGRIJKE VRAAG.

IK loop nu al zoowat een dikke twintig jaren in duin op zoek naar planten en dieren, zon en frissche lucht en ... geologische merkwaardigheden. De vorming van de duinen heeft mij dan ook steeds zeer veel belangstelling ingeboezemd en pas de laatste jaren is het mij gelukt onder anderen door verscheidene vliegtochten boven de duinstreek een juiste meening (dat verbeeld ik mij tenminste) daarover te verkrijgen. Maar wat mij vooral den laatsten tijd zeer sterk is opgevallen, dat zijn de veranderingen, die in de laatste jaren in de duinen hebben plaats gegrepen en die maken, dat het tegenwoordige beeld van ons duingebied in hooge mate verschilt van wat ik mij uit mijn jeugd herinner. En die verschillen zijn zóó groot, dat ik mij zelf haast niet durf te gelooven; maar nu kwam ik een paar weken geleden weer in een zóó opvallend veranderd gebied, en vond mijn opinie zoo volkomen bevestigd door een jachtopziener, die daar vlak bij woont, dat ik er hier toch eens de aandacht op wil vestigen.

Bekijkt U eens aandachtig de beide foto's 1a en 1b, die hiernevens zijn afgebeeld en die aan elkaar sluiten. Zij zijn genomen van af een vrij hooge duintop in de duinen achter Vogelenzang, van welk dorp het kerktorentje geheel rechts op de foto te zien is. Onge-

1a. Panorama in N.W. richting van een duintop achter Vogelenzang.

veer in het midden ligt een aardig beboscht duinlandschap, maar de geheele voorgrond links en rechts wordt ingenomen door een wanhopig stuifgebied, waar enkele kruipwilgboschjes nog met moeite stand houden tegen de uitschurende werking van den wind. En nu de tweede illustratie, die niet zooals de vorige genomen is recht met den wind mee, maar zoowat pal tegen den wind in. Let eens op, hoe er